

N:o 45.

Ank. till Riksd. kansli den 12 mars 1898, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändringar i §§ 6 och 9 af lagen om tillsättning af presterliga tjänster.

Uti lagen om tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883 stadgas i § 6 mom. 2:

Kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst, derest han icke vid ansökningstidens slut under minst tre år, räknadt från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjänst, hvar till han senast blef befordrad;

och i § 9:

Sedan de sökandes behörighet till den lediga tjänsten blifvit pröfvad, uppföre domkapitlet bland dem, som förklarats behöriga, på förslaget tre, eftersom de framför andre och sins emellan finnas i förtjänst och skicklighet ega företräde, och bör dervid tagas i betraktande såväl det nit, det allvar och den skicklighet, hvarmed sökande skött det kall, honom i kyrkans eller läroverkens tjänst dittills varit anförtrödt, jemte hans tjänstålder, som ock hans genom examina, utgifna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen. Äro sökande jemgoda i teologiska insigter, må afseende fästas jemväl på lärdom i andra kunskapsämnen, ådagalagd på sätt nu är sagdt.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 33, föreslår nu herr *R. W. A. M. Eklundh* i Lund dels en ändring i ofvannämnda § 6 och dels ett tillägg till § 9.

Han anför:

»Under de senare åren har det iakttagits ett ofta förekommande transportsökande af kyrkoherdar. I en förgången tid var ett dylikt sökande ej väl anskrifvet, och det torde ej heller nu stå högt i kurs. Församlingslifvet kan icke vinna hvarken på täta ombyten af kyrkoherde, ej heller på att kyrkoherden ständigt umgås med planer och försök att få utbyta sin nuvarande kyrkoherdetjänst mot en annan. Prestens embets-

gerning är helt olika många andra embetsmäns, och den fordrar ovilkorligen en nära bekantskap mellan herden och församlingen. Men bekantskapen främjas ingalunda genom ett otidigt transportsökande; jag säger otidigt, ty det är långt ifrån, att alltsådant sökande är oberättigadt. När den nu gällande lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883 tillkom, räknade en af vår kyrkas mest framskjutne män som denna lags främsta förtjenst, att den genom sin bestämmelse: »kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst, derest han icke vid ansökningstidens slut under minst tre år, räknadt från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjänst, hvartill han senast blef befördrad», skulle befria domkapitlen från den föga angenäma sysslan att uppföra på förslag och tillbjuda församlingar prestmän, hvilka nyss erhållit kyrkoherdetjänst. De förhoppningar, som sålunda ställes på den nya lagen, hafva dock icke förverkligats; det har tvärtom gått så, att transportsökandet tagit tillfälle af lagens bestämmelse.

Jag vill därför hemställa, att de i lagen bestämda tre åren ökas till sju. Då ingen åldersgräns är bestämd, utöfver hvilken det icke är tillåtet för kyrkoherde att söka transport, har det ej sällan händt, att domkapitel uppfört på förslag kyrkoherde, som varit nära de 70 lefnadsåren och till och med öfver. Mig synes, att prestman, som befordrats till kyrkoherde, ej må, sedan han öfverskridit 63 lefnadsår — då han i allmänhet torde hafva uppnått 65 år å tillträdesdagen — på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst.

Transportsökandet har dock sin grund äfven deri, att klassificeringen af kyrkoherdetjänsterna upphört, hvarigenom det företråde, som tillerkändes prestmän med större lärdom och högre examina, upphörde. Den nya lagen nämner examina och lärdom sist, och nit, allvar och skicklighet i främsta rummet såsom de der skola tagas i betraktande vid förslags upprättande. Deraf har blifvit en följd, att de, som medelst dyrbara studier förvärfvat sig en högre lärdom, nödgas för sin ekonomis skull fortast möjligt söka befordran till äfven en litet inbringande kyrkoherdetjänst för att derefter vid görligaste första söka förflyttning till en mera inkomstgifvande. Förvissad som jag är om den högre lärdomens nytta och gagn för kyrkan, men på samma gång med tagen hänsyn till, att det kyrkliga lifvet ej må skadas af ett transportväsen, hvilket grundar sig förnämligast på ekonomiska förhållanden, anser jag lämpligt, att ett antal kyrkoherdetjänster inom hvarje stift, ej öfverstigande 10 % af stiftets hela antal pastorat, på domkapitlets förslag af Kongl. Maj:t bestämmes att vara förstklassiga, till hvilka då förslagsrum i första

hand tilldelas dem, som genom examina eller annorledes offentligen ådagalagt en högre lärdom i teologiska kunskapsämnen, dock under förutsättning, att de med nit, allvar och skicklighet hafva tjenstgjort såsom prester under t. ex. fem års tid, för att icke dessa förstklassiga pastorat må erhålla till herdar alldeles oerfarna, om ock lärda prestmän.»

På grund häraf hemställer motionären, dels att Riksdagen måtte för sin del besluta, att mom. 2 af § 6 af lagen angående tillsättning af presterliga tjenester skall erhålla följande ändrade lydelse:

Kyrkoherde må ej på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst, derest han icke vid ansökningstidens slut under minst sju år, räknadt från tillträdet, innehaft den kyrkoherdetjänst, hvartill han senast blef befordrad, ej heller må kyrkoherde, som fyllt 63 lefnadsår, på grund af egen ansökan uppföras på förslag till presterlig tjänst;

samt att till § 9 af samma lag skall göras följande tillägg:

Vid förslags upprättande till förstklassig kyrkoherdetjänst bör i första rummet tagas i betraktande sökandens examina, utgifna skrifter eller annorledes offentligen ådagalagda lärdom i teologiska ämnen och i andra rummet det nit, det allvar och den skicklighet, hvarmed sökanden skött honom anförtrödda kall; dock må sökandens tjenstålder icke understiga fem år för att till sådan kyrkoherdetjänst uppföras å förslag, om förslaget af andra sökande ändock kan fyllas;

dels ock, att Riksdagen måtte besluta aflåta underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t tacktes med afseende på dessa ändringar höra det i år sammanträdande kyrkomötet.

Utskottet är ense med motionären om vigten och betydelsen för själavården i en församling deraf, att kyrkoherdetjensten derstädes icke allt för ofta vexlar innehafvare; verksamheten i kyrkans tjänst är, såsom motionären antydte, af den särskilda art, att för dess rätta bedrifvande i högre grad än på andra områden erfordras en personlig bekantskap mellan presten och den allmänhet, hvars intressen han är satt att vårda, och det ligger i sakens natur, att en dylik personlig bekantskap icke kommer till stånd på allt för kort tid. Ej heller kan utskottet förneka riktigheten af motionärens påstående, att det oftare, än önskligt vore, förekommer, att prestmän, hvilka innehafva kyrkoherdetjänst, söka annan dylik befattning. Det bör dock uppmärksammas, att orsakerna till ett sådant transportsökande kunna vara af mångahanda slag och ingalunda alltid få sökas i ekonomiska intressen. Ofta torde det vara fallet, att, på grund af

motsatser i lynne och tänkesätt emellan å ena sidan kyrkoherden i en församling och å andra sidan dess medlemmar, det icke blott för den förre personligen är önskvärdt att blifva förflyttad till ett annat arbetsfält, der hans verksamhet kan blifva mera fruktbringande, utan äfven ur kyrkans synpunkt af vigt, att han ersättes af en med afseende på förhandenvarande förhållanden mera lämplig kraft. För öfrigt får man, enligt utskottets åsigt, icke allt för mycket skjuta åt sidan det anspråk på möjlighet att efter en sträfsam verksamhet under måhända brydsamma ekonomiska förhållanden komma till en i detta afseende förbättrad ställning, som äfven hvad angår kyrkoherdarne måste anses berättigadt. Utskottet tror, att den nu gällande bestämmelsen, att kyrkoherde icke kan uppföras på förslag till annan presterlig befattning förr än han under minst tre år innehaft sin kyrkoherdetjenst, är väl afvägd, och tillåter sig påpeka, hurusom man härvidlag jemväl måste taga i betraktande, att dessa tre år faktiskt ökas med den tid, stundom flera år, som förflyter mellan ansökningstidens utgång och dagen för tillträdet till befattningen. Af dessa skäl finner sig utskottet icke kunna biträda motionärens förslag om ytterligare förlängning af den tid, hvarom här är fråga.

Hvad derefter angår motionärens förslag om den bestämmelse, att kyrkoherde, som fyllt 63 lefnadsår, icke derefter skulle kunna, på grund af egen ansökan, uppföras å förslag till presterlig tjenst, så lär man visserligen kunna säga, att i regel den prestman, som uppnått nämnda ålder, saknar de krafter, hvilka äro erforderliga för ett riktigt skötande af en kyrkoherdetjenst på ett nytt område och under andra förhållanden, om än undantag från en sådan regel icke torde vara allt för sällsynta. Ett stadgande sådant som det af motionären ifrågasatta, hvilket skulle träffa jemväl sådana undantagsfall, då en kyrkoherde vid 63 år ännu har sin obrutna kraft i behåll, synes utskottet icke heller behöfligt, då det uti ifrågavarande lags § 8 meddelade förbudet för domkapitlet att på förslag till presterlig tjenst uppföra annan än den, som pröfvas ega den förmåga och de egenskaper, hvilka för tjenstens nöjaktiga bestridande erfordras, icke blott gifver vederbörande domkapitel rättighet, utan ålägger det skyldighet att från förslag utesluta den prestman, som på grund af hög ålder icke anses lämpad för den tjenst, hvarom fråga är.

Beträffande till sist motionärens hemställan om tillägg till § 9 i förevarande lag, åsyftande att skapa en särskild klass af pastorat, med afseende på hvilka vid tillsättande af kyrkoherdetjenst ådagalagd lärdom skulle utgöra första befordringsgrunden, så underkänner visserligen ut-

skottet icke lärdomens betydelse i kyrkans tjenst. Men utskottet tror, att redan nu gällande bestämmelser tillräckligt tillgodose de befogade anspråken derpå, att ådagalagd lärdom i teologiska ämnen skall tagas i betraktande vid tillsättning af presterliga tjenster. Det synes utskottet icke böra ifrågasättas annat, än att vid all presterlig befordran nitet, allvaret och skickligheten skola sättas i främsta rummet, och hvad tjensteåldern angår, har man enligt utskottets mening vid tillämpningen af lagen åtminstone inom flera domkapitel gått tillräckligt och kanske väl långt i den riktningen att låta lärdom, ådagalagd genom examina eller på annat sätt, uppväga ett flertal presterliga tjänstår.

Af hvad sålunda anförts, föranlåtes utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 mars 1898.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation

af Herr *Ohlsson*: »Då de i lagen angående tillsättning af presterliga tjenster den 26 oktober 1883 gifna bestämmelser, enligt hvad de gångna årens erfarenhet från de flesta delar af landet lärer gifvit nogsamt vid handen, hvarken medfört tillräcklig garanti mot ett allt för ofta upprepadt transportsökande till kyrkoherdetjenster, eller förhindrat, att kyrkoherdar, hvilka uppnått så hög ålder, att de skäligen icke bort vid förslag till kyrkoherdetjenst vidare ifrågakomma, blifvit på egen ansökan gång efter annan å förslag till dylik tjenst uppförda, synas mig fullgiltiga skäl tala för en sådan lagändring, som den i förevarande motion uti § 6 mom. 2 ifrågasatta, dervid dock den af motionären föreslagna tidsbestämmelsen 7 och åldersgränsen 63 år lämpligen torde kunna fastställas till 5 och 65 år».

Herrar *Husberg* och *Rudebeck* hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.